



**Стан і розвиток
органічного виробництва
та ринку органічної
продукції**

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Бібліотека

Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції

Рекомендаційний покажчик літератури

Миколаїв
2021

УДК 631.147: 338.439.5

C77

Укладачі: І. А. Фисенко, зав. відділом бібліотеки

Редактори: О. Г. Пустова, директор бібліотеки МНАУ

Д. В. Ткаченко, зав. відділом бібліотеки

C77 **Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції** : рекомендаційний покажчик літератури / уклад. І. А. Фисенко ; за ред. О. Г. Пустова, Д. В. Ткаченко. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 40 с.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2021

© Бібліотека Миколаївського НАУ,
2021

ПЕРЕДМОВА

Бібліографічний покажчик «Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції» присвячений питанням органічного виробництва, обігу, маркування органічної продукції та сертифікації у цій сфері. До складу покажчика увійшли відомості про навчальні посібники, монографії, статті з наукових періодичних видань, а також матеріали всесвітньої мережі Інтернет з органічного виробництва та ринку органічної продукції.

При підготовці видання були використані фонди, каталоги та картотеки бібліотеки, бази даних бібліотеки МНАУ та електронні версії повнотекстових документів, розміщених в Інтернет.

Матеріали у покажчику розміщено за алфавітом авторів та назв видань.

Опис документів наведено мовою оригіналу. Бібліографічний опис зроблено за ДСТУ ГОСТ-7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Слова і словосполучення скорочуються відповідно діючим стандартам ДСТУ 35.82-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12-93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие правила и требования».

Бібліографічний покажчик адресований науковцям, спеціалістам сільського господарства, аспірантам, викладачам, студентам, а також тим, хто цікавиться станом і розвитком органічного виробництва та ринком органічної продукції в Україні та в інших країнах.

ВСТУП

Все більшої популярності у світі і зокрема в Україні, набирає продукція органічного походження. Причиною цього є зростаюча різниця між якістю та рівнем безпеки продуктів що виробляються сьогодні і сертифікованими органічними продуктами. Адже, органічними можуть бути лише ті продукти, які вироблені відповідно до затверджених правил (стандартів), а виробництво пройшло процедуру сертифікації в установленому порядку.

Скрізь, де сьогоднішні споживачі вважають за краще купувати або вживати органічні продукти, вони повинні бути впевнені, що продукти сумісні із суворими правилами ЄС. Продукти, які не відповідають цим стандартам не можуть називатися органічними або нести органічний логотип ЄС. Саме тому правила ЄС про органічне землеробство охоплюють не тільки виробництво і переробку, а й контроль і маркування органічних продуктів харчування.

На даному етапі державна політика України у сфері технічного регулювання та захисту прав споживачів базується на вдосконаленні чинного законодавства; впровадженні європейських директив; гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими, які є доказовою базою відповідності продукції технічним регламентам; забезпеченні діяльності інституцій у сфері оцінки відповідності та

ринкового нагляду відповідно до європейської та світової практик, а також удосконаленні системи захисту прав споживачів. У цьому контексті особливої актуальності набуває виробництво органічної продукції, яка має великий попит на світових і вітчизняних ринках завдяки своїм якісним характеристикам і відповідності європейським стандартам, зазначеним у Регламентах ЄС № 834/2007 та № 889/2008, а також згідно із Законом України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» зі змінами і доповненнями, внесеними від 06.06.1019 р. № 2749-VIII.

Одним із важливих напрямків реформування системи технічного регулювання та захисту прав споживачів відповідно до світової і європейської практик є запровадження системи ринкового нагляду. Ринковий нагляд спрямований на забезпечення відповідності продукції, яка вже перебуває в обігу на ринку, вимогам технічних регламентів та підтвердження відсутності загроз для безпеки, здоров'я або на будь-який інший аспект захисту суспільних інтересів. Запобігання введенню в обіг небезпечної продукції забезпечується шляхом імплементації в національне законодавство відповідних норм і принципів ринкового нагляду країн – членів ЄС, зокрема Регламенту (ЄС) № 765/2008 Європейського Парламенту і Ради від 9 липня 2008 р. і Директиви 2001/95/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 3 грудня 2001 р. щодо загальної безпеки

продукції. Функції зі здійснення державного регулювання сфери безпечності харчових продуктів та системи контролю за нею покладено на новостворену Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів і захисту прав споживачів (Держпродспоживслужбу України). На сьогодні державний ринковий нагляд у 40 сферах відповідальності здійснюють 10 органів ринкового нагляду, які утворюють єдину систему. Функції здійснення контролю за продукцією при її ввезенні на митну територію України покладено на митні органи. У разі виявлення на кордоні невідповідної продукції передбачається повідомлення органів державного ринкового нагляду про такі випадки.

При розгляді питання про реформування системи технічного регулювання та захисту прав споживачів відповідно до світової та європейської практик державне регулювання, сертифікація виробництва та реалізація органічної продукції є актуальним на сьогодні питанням з огляду на розуміння правил органічного виробництва рослинницької продукції. Ці правила надають перелік вимог щодо виробництва, перевезення, зберігання органічної продукції та є обов'язковими для виробництва, продажу та маркування органічної аграрної продукції.

Якщо проаналізувати світову тенденцію розвитку органічного виробництва за останні 10 років, то за даними Дослідного інституту органічного сільського гос-

подарства (FiBL) за 2019 р., кількість країн, що впроваджують органічне виробництво, становила 181. Загальна площа органічних сільськогосподарських земель становили 69,8 млн га, що дорівнювало 1,4% частки від загальної кількості сільськогосподарських площ світу. Найбільше органічних сільськогосподарських площ сертифіковано в Австралії – 35,6 млн га. Світовий обсяг органічного ринку становить 97 млрд євро, при тому, що лева частка припадає на ринок Сполучених Штатів Америки, який дорівнює 40 млрд євро. Середнє споживання органічної продукції на особу за рік у середньому у світі становить 10,8 євро, при тому, що найбільше споживають органічної продукції в Швейцарії – 288 євро, в Данії – 278 євро та Швеції – 237 євро на душу населення.

Треба відмітити, що останнім часом ринок органічної продукції розвивається достатньо динамічно. Зацікавленість аграріїв у органічному, екологічно чистому методі вирощування сільськогосподарських культур у всьому світі зростає. На світовому ринку попит на органічну продукцію щороку збільшується, і це створює гарну перспективу для аграрного органічного виробництва.

Кількість площі в органічному землеробстві в Євросоюзі складає 14,6 млн га, що дорівнює 2,9% від загальної кількості сільськогосподарських земель в Європейському Союзі. Найбільшою вона є в Іспанії – 2,1 млн га, в Італії – 1,9 млн га та Франції – 1,7 млн га.

Кількість виробників органічної продукції складає 397 тис. Ринок споживання органічної продукції становить 37,3 млрд євро, з лівовою часткою споживання в Німеччині – 10 млрд євро, у Франції – 7,9 млрд євро та в Італії – 3,1 млрд євро на пересічного громадянина.

Щодо ведення органічного виробництва в Україні, то в законодавчій площині, з урахуванням проведення сертифікації операторів органічного сільського господарювання, контроль та спостереження за веденням органічного виробництва проводять 18 акредитованих міжнародних органів із сертифікації. Вони включені до офіційного списку затверджених органічних органів сертифікації для України відповідно до Регламенту ЄС 1235/2008 (станом на 12.02.2019). Більшість органічних операторів в Україні сертифіковані згідно з органічним стандартом ЄС, еквівалентним Регламентам ЄС №834/2007 та № 889/2008, які використовуються як для експорту, так і для внутрішнього ринку.

З урахуванням проведеного аналізу, законів з органічного виробництва сільськогосподарської продукції українського та європейського законодавства та динаміки світового розвитку аграрного ринку можна зробити висновок, що на сьогодні органічний рух є перспективним та актуальним напрямком в економічній діяльності як Європейського Союзу, так і України. Зростання кількості операторів аграрного виробництва, які виконують вимоги з органічного виробництва сільськогосподарської продукції, та збільшення

площі органічних земель в Україні, Європейському Союзі та у світі говорить про стрімке зростання органічного виробництва.

Джерело

1. Гуцаленко О. О. Сертифікація органічної продукції в Україні. URL: <https://www.sworld.com.ua/index.php/economy-411/environmental-economics-and-the-environment-411/11827-411-1103> (дата звернення : 12.01.2022).
2. Сертифікація органічної продукції для європейського ринку. URL: <https://organni.com/сертифікація-органічної-продукції/> (дата звернення : 12.01.2022).
3. Лівінський А. І. Державне регулювання, сертифікація виробництва та реалізація органічної продукції в Україні. URL. : <https://organni.com/realisation-organic-production-ukraine/> (дата звернення : 12.01.2022).

Розділ 1

Виробництво органічної продукції

1. Андреева Н., Козловцев В. Організаційно-економічне забезпечення екологічно чистого виробництва в агропромисловій сфері: форми, методи та інструменти. *Економіст*. 2018. № 9. С. 14-19.

2. Артеменко Л. Б. Європейський досвід державної підтримки органічного виробництва у контексті забезпечення продовольчої безпеки України. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 46-52.

У статті розглянуто динамічні світові тенденції розвитку органічного продовольчого ринку. Підкреслено, що успішний досвід провідних країн має прикладне значення для сприяння системності процесу господарювання вітчизняних суб'єктів органічної сфери. Ринок сільськогосподарської органіки виступає як функціональна підсистема забезпечення продовольчої безпеки держави. Тому основна увага приділена розгляду методів державного регулювання, які використовуються в європейських країнах з метою активізації перспективного напрямку агропродовольчого національного ринку.

3. Артиш В. І. Виробництво та реалізація органічної продукції в світі. *Економіка АПК*. 2017. № 3. С. 82-86.

4. Білик Р., Жукова Я., Петров П. Особливості якості органічного молока, отриманого від корів з органічних ферм України. *Тваринництво сьогодні*. 2018. № 4. С. 4-11.

5. В Україні стартувала перша кампанія з просування органічних продуктів. URL: <https://organicinfo.ua/news/1st-organic-promo-campaign-started-in-ukraine/> (дата звернення: 16.12.2021)

6. Вдовиченко А. В. Перспективні напрями державної підтримки органічного сільського господарства в Україні. *Агросвіт*. 2016. № 17. С. 44-49.

7. Визначено найкращі наукові статті на тему органічного агровиробництва та маркетингу 2021 року. URL: <http://organic.com.ua/vyznacheno-najkrashhi-naukovi-statti-na-temu-organichnogo-agrovyrobnyctva-ta-marketyngu-2021-roku/> (дата звернення : 12.01.2022).

8. Галашевський С., Прокопчук Н. Ринок органічної продукції. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 4. С. 4-8.

9. Герасименко Ю. С. Окремі аспекти формування економічного механізму державної підтримки органічного виробництва технічних культур. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2021/16.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

10. Герасименко Ю. С., Остапенко Р. М. Окремі аспекти державної підтримки виробництва органічної продукції в світовій практиці. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8684> дата звернення: 16.12.2021).

11. Гончаренко Н. Проблеми розвитку органічного виробництва продукції рослинництва в Україні. *Економіст*. 2021. № 9. С. 33-34.

12. Грановська В. Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 31-40.

13. Дюдяєва О. А., Бреус Д. С., Петухов М. О. Сучасні реалії органічного землеробства в Україні. *Таврійський науковий вісник*. 2016. Вип. 96. Сер. Сільськогосподарські науки. С. 191-197.

14. Етапи розвитку органічного виробництва URL: <https://organicinfo.ua/stages/> дата звернення: 16.12.2021).

15. Ємцев В., Ємцева Г. Економічні аспекти виробництва органічної продукції в Україні. *Тваринництво України*. 2018. № 11-12. С. 3-7.

16. Жукорський О. М., Болтик Н. П. Алгоритм оцінки та переходу агроєкосистеми виробництва молока до органічного виробництва. *Науковий вісник "Асканія - Нова"*. 2016. Вип. 9. С. 298-307.

17. Загальні правила ведення органічного виробництва. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 4. С. 9-14.

18. Карунський О. Й., Воєцька О. Є., Гарбаджі К. С. Розвиток органічного напрямку сільського господарства у світі та його стан в Україні. *Зернові продукти і комбікорми*. 2018. Т. 18. № 3. С. 29-33.

19. Ковальчук С., Добровольська К. Брендінг у сфері виробництва органічної продукції. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 36-50. Режим доступу: ел. копія в локальній мережі.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, та її інтегрування у світовий економічний простір, висувають до вітчизняних підприємств вимоги щодо посилення ідентифікування власної продукції. Цей процес є неможливим без застосування технологій брендінгу.

20. Коливай В. Корм органік. *Наше птахівництво*. 2021. № 5. С. 26-30.

В цій статті йдеться про органічну відгодівлю птиці.

21. Кравчук І. І., Орликовський М. О. Перспективи розвитку європейського сільського господарства: уроки для України. *Агросвіт*. 2020. № 13-14. С. 32–39.

У статті проаналізовано загальні умови та перспективи розвитку європейського сільського господарства. Досліджено особливості індустріального та індукованого розвитку сільського господарства. Доведено, що розвиток сільського господарства в сучасному світі є результатом як самостійних економічних процесів, так і реалізованої національної аграрної політики з урахуванням як внутрішніх умов, так і глобальних тенденцій, що визначають місце сільського господарства в економіці окремих країн, його значення та напрями змін. Запропоновано схематичну модель процесу реформування спільної сільськогосподарської політики. Проаналізовано динаміку реформи спільної сільськогосподарської політики в 1980—2020 роках та систематизовано основні статистичні дані щодо сільського господарства та харчової промисловості держав-членів, що пов'язані спільною сільськогосподарською політикою. Встановлено проблеми спільної сільськогосподарської політики (САР) та запропоновано основні напрями розвитку такої політики в майбутньому.

22. Кузняк Б. Я. Органічне виробництво - основа здоров'я людей і природи. *Економіка України*. 2018. № 7. С. 76-83.

23. Лоянич Н. Органическая одежда - новый модный тренд или must have? *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 51-52.

Тренд на органику уже несколько лет будоражит весь мир. Все мы привыкли/пропитались маркетингом к органическим продуктам питания, эко-косметике, но что насчет одежды из органических тканей? Проблемы современности, связанные с заботой об окружающей среде и защитой человеческих прав приводят к тому, что потребители чаще обращают внимание на сырье, из которого изготавливается одежда, а также на условия, в которых она создается.

24. Ляйбер Ф. Науково-практичні аспекти оптимізації годівлі молочної худоби в органічному тваринництві. *Тваринництво сьогодні*. 2017. № 7. С. 66-72.

25. Махновець М. Органічна продукція – курс на експорт! URL: <https://business.diia.gov.ua/en/cases/eksport/organiczna-produkcija-kurs-na-eksport> (дата звернення: 15.12.2021).

26. Мельник В. Органічне виробництво. *Наше птахівництво*. 2020. № 5. С. 16-18.

В цій статті йдеться про європейські тенденції у виробництві органічної продукції птахівництва та збільшення попиту на здорову продукцію.

27. Міжнародна виставка «Агро-2019» та Спеціалізована виставка-ярмарок органічних продуктів і технологій «Organic-2019» URL: <http://organic.com.ua/mizhnarodna-vistavka-agro-2019-ta-speczializovana-vistavka-yarmarok-organichnih-produktiv-i-tehnologij-organic-2019/> (дата звернення : 12.01.2022).

28. Мінькова О. Г., Сакало В. М., Горб О. О. Маркування та сертифікація органічної продукції. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 126-135.

У статті наведено основні моделі управління в органічному секторі економіки, зокрема, наголошено на відсутності національного органу з акредитації, що ускладнює державне врегулювання, контроль та моніторинг органічного сільського господарства в Україні. Зазначено, що для вирішення питання захисту органічного продукту вкрай важливим є прийняття державного логотипу та створення відповідного реєстру, які мають зміцнити правове поле діяльності аграрних підприємств.

29. Мінькова О. Г., Калініченко А. В., Галич О. А. Тенденції розвитку органічного агровиробництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 76-82.

У статті відмічено, що обсяги впровадження та ступінь ефективності органічного землеробства мають чітко виражений локальний характер й значною мірою залежать від місцевих умов і традицій. Останніми роками спостерігається стійка тенденція до отримання органічної продукції за рахунок середніх та малих господарств.

30. Мраморные стейки, каре ягненка и другие деликатесы от ПСП им. Шевченко. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 6. С. 12-28.

В інтерв'ю з Тарасом Мазуром, директором по животноводству, и Владимиром Метельским, генеральным директором ПСП им. Т.Г.Шевченко освещаются темы органического производства мяса.

31. Навчання з питань органічного виробництва, обігу, маркування та сертифікації. URL: <http://organic.com.ua/navchannya-z-pytan-organichnogo-vyrobnytva-obigu-markuvannya-ta-sertyfikacziyi/> (дата звернення : 12.01.2022).

32. Новак Н. П. Світовий досвід державної підтримки виробництва органічної продукції. *Ефективна економіка*. 2016. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8684> (дата звернення: 16.12.2021).

33. Новак Н. П., Ігнатенко М. М. Чинники та умови розвитку органічного виробництва молока в аграрних підприємствах України. *Агросвіт*. 2020. № 13-14. С. 18–22.

У статті обґрунтовано чинники та передумови становлення і розвитку органічного виробництва молока і молочної продукції в системі впровадження новітніх технологій аграрного господарювання та поліпшення екологічного стану довкілля, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому та світових аграрних ринках. Визначено завдання, які необхідно реалізувати для розгортання органічного виробництва молока в аграрних підприємствах. Встановлено, що у світовому й національному вимірі спостерігається постійне зростання попиту на органічну молочну продукцію, тому відповідно, її виробництво потрібно стимулювати на державному рівні з метою набуття більшої популярності серед господарських суб'єктів — виробників сільськогосподарської продукції. Визначено, що органічне сільськогосподарське виробництво молока, поряд з економічними функціями, передбачає виконання природоохоронних, екологічних та соціальних функцій, зокрема, це збереження природного різноманіття, здоров'я населення, забезпечення оцядного використання наявних ресурсів, сприяння розвитку сільської інфраструктури й зайнятості сільських жителів.

34. Олійник В. Спотикачі для "органічного" виробництва. *Агроіндустрія*. 2018. № 10. С. 50-52.

Про перешкоди органічного виробництва в Україні з економічної точки зору.

35. Органічна платформа знань. URL: <http://organic.com.ua/organichna-platforma-znan/> (дата звернення: 10.01.2022)

36. Органічне виробництво: виготовлення, маркування, продаж. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Органічне_виробництво:_виготовлення,_маркування,_

продаж (дата звернення: 15.12.2021)

37. Органічне виробництво: освіта і наука. URL: <http://organic.com.ua/organichne-agrovyrobnyctvo-osvita-i-nauka/> (дата звернення: 12.01.2022)

38. Органічне виробництво в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed6463ce-f338-4ef0-a8a8-e778d3d0ffd1&title=OrganichneVirobnitstvoVUkraini> (дата звернення: 08.12.2021)

39. Органічне виробництво: має шанс подолати голод і глобальне потепління? URL: <http://organic.ua/ru/lib/3075-organichne-vyrobnyctvo-maje-shans-podolaty-golod-i-globalne-poteplinnja> (дата звернення: 15.12.2021)

40. Органічне виробництво - прийнято новий закон України. *Пасіка*. 2018. № 9. С. 4-6.

41. Органічний ринок ягід: де шукати стабільний попит. *Ягідник*. 2019. № 4. С. 28-32.

42. Плаксюк Л. Відкриваємо нові горизонти: особливості сертифікації органічного тваринництва. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 5. С. 16-23.

43. Про внесення зміни до розділу XI «Перехідні положення» Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»: Закон України від 14.07.2021 №1649-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1649-20#n2> (дата звернення: 15.12.2021)

44. Про затвердження державного логотипа для органічної продукції: Наказ аграрної політики та продовольства України від 22.02.2019 № 67. URL: <https://>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-19 (дата звернення: 15.12.2021).

45. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лют. 2020 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.12.2021).

46. Про затвердження форми заявки на внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 30.01.2020 № 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-20#Text> (дата звернення: 15.12.2021).

47. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10.07.2018 №2496-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення: 15.12.2021)

48. Прокопчук Н. Європейський органічний рух: місце органічного тваринництва та тенденції його розвитку в Україні органічного тваринництва. *Тваринництво сьогодні*. 2021. № 7. С. 8-15.

49. Прокопчук Н. Органічне тваринництво в Україні: status quo та детальні правила. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 1. С. 8-15.

50. Прокопчук Н. Тренди виробництва та споживання органічної продукції тваринництва в країнах ЄС. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 7. С. 4-10.

51. Рижков О. Номер один у полі воїн! Із чого починається органічне землеробство. *Зерно*. 2021. № 11. С. 64-67.

52. Сенишин О. С. Органічне виробництво у системі агропродовольчого виробництва в Україні. URL: http://www.viisnyk-esonom.uzhnu.ua/archive/36_2021ua/27.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

53. 3% земель під органічним виробництвом – ціль України 2030. URL: <https://organicinfo.ua/news/3percent-under-organic-production-2030/> (дата звернення: 15.12.2021).

54. Федерація органічного руху України. URL: <http://organic.com.ua/> (дата звернення: 10.01.2022)

55. Фуркевич В. А. Органическое виноделие. Что это такое и с чем его "пьют"? *Сад, виноград і вино України*. 2016. № 1. С. 32-35.

56. Шкурко Т. П. Органічне землеробство за розвинутого тваринництва. *Вісник аграрної науки*. 2017. № 1. С. 24-28.

57. Юхименко П. І., Бількевич В. В., Машкін Ю. О. Безпечність і якість продуктів харчування та продовольчої сировини на підприємстві. URL: http://www.esonom.stateandregions.zr.ua/journal/2021/4_2021/15.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

58. Яковчук В. С., Горлова О. Д. Органічне виробництво молодої баранини на основі екологічно безпечного утримання. *Вівчарство та козівництво*. 2017. Вип.2. С. 165-177.

Розділ 2

Ринок органічної продукції

59. Артиш В. І. Виробництво та реалізація органічної продукції в світі. *Економіка АПК*. 2017. № 3. С. 82-86.

60. Білоткач І. А. Оцінка формальних і неформальних обмежень ринку органічного виробництва. *Агросвіт*. 2017. № 11. С. 21-28.

61. Білоткач І. А. Соціально-економічні наслідки інституціональних трансформацій органічного аграрного сектору України. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 8-17.

62. Боліла С. Органічна спрямованість аграрного бізнесу як фактор конкурентних переваг виробника. *Маркетинг в Україні*. 2021. № 3. С. 30-32.

Досягнення науково технічного прогресу в аграрному секторі економіки призвели до формування значного на сьогодні ринку input supply, коли агрохолдинги та агрокорпорації за рахунок інтенсивного використання досягнень селекції в насінництві, механізації виробництва, розробці та застосуванні хімічних препаратів значно збільшили врожайність сільськогосподарських культур, що дало їм можливість збільшити обсяги виробництва продукції та зайняти лідируючі позиції на глобальному ринку. Але, незважаючи на певні переваги науково-технічного прогресу для інтенсивного розвитку сільськогосподарства, слід враховувати і ризики, які можуть мати негативний вплив на екологічний стан природного середовища, через нераціональне використання та зане-

дбання ґрунтів та підземних вод внаслідок неконтрольованого використання інтенсивних технологій ведення аграрного виробництва.

63. В Україні стартувала перша кампанія з просування органічних продуктів. URL: <https://organicinfo.ua/news/1st-organic-promo-campaign-started-in-ukraine/> (дата звернення: 16.12.2021).

64. Вдовиченко А. В., Бунзяк Н. Я., Сухаревська Д. Д. Формування зовнішньоекономічного потенціалу ринку органічної продукції. *Агросвіт*. 2016. № 22. С. 32-37.

65. Внутрішній органічний ринок України у 2020 році зріс на 3 %. URL: <https://organicinfo.ua/news/organic-domestic-market-2020/> (дата звернення: 08.12.2021).

66. Всеукраїнський Ярмарок органічних продуктів-2020 URL: <http://organic.com.ua/vseukra%d1%97niskij-yarmarok-organichnih-produktiv-2020/> (дата звернення: 10.01.2022).

67. Галат Л. М. Тенденції розвитку органічного плодовоовочевого ринку України у світовому контексті. *Агросвіт*. 2021. № 12. С. 22–33.

У статті проведено аналіз сучасного стану розвитку органічного плодовоовочевого виробництва та ринку органічної плодово-ягідної продукції в Україні та визначено його місце і потенціал у контексті сучасних тенденцій зростання світового ринку органічної продукції та експортних реалій і перспектив українського плодовоовочевого органічного виробництва.

68. Галашевський С., Прокопчук Н. Ринок органічної продукції. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 4. С. 4-8.

69. Голованова М., Каменєва З., Хижа В. Інтеграція України до Європейського ринку органічної замороженої продукції. *Маркетинг в Україні*. 2019. № 4. С. 21-33.

Ринок органічних продуктів харчування є і залишається привабливим сегментом як для виробників, так і для ритейлу. Зрушення, викликані споживачами, надають виробникам і роздрібним торговцям можливість перезавантажити себе і змінити ринкове середовище відповідно до викликів сучасності.

70. Грановська В. Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 31-40.

71. Дудар Т. Г., Шумейко О. Т., Дудар В. Т. Маркетинг у системі формування ринку органічної агропродовольчої продукції. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 46-53.

72. Дюдяєва О. А., Бреус Д. С., Петухов М. О. Сучасні реалії органічного землеробства в Україні. *Таврійський науковий вісник*. 2016. Вип. 96: Сер. Сільськогосподарські науки. С. 191-197.

73. Експорт органічної продукції з України в 2020 році – понад 200 мільйонів доларів США URL : <https://organicinfo.ua/news/ukrainian-organic-export-2020/> (дата звернення: 08.12.2021).

74. Імпорт української органічної продукції у світі (2020 рік, країни) URL : <https://organicinfo.ua/infographics/world-import-of-ua-organic-2020/> (дата звернення: 08.12.2021).

75. Камінська А. І. Світовий досвід розвитку органічного виробництва. *Агросвіт*. 2020. № 17-18. С. 23–27.

У статті розглянуто та узагальнено світовий досвід розвитку органічного виробництва. Виявлено основні економічні, екологічні та соціальні переваги органічного виробництва.

76. Ковальчук С., Добровольська К. Брендінг у сфері виробництва органічної продукції. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 36-50.

Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці України, та її інтегрування у світовий економічний простір, висувають до вітчизняних підприємств вимоги щодо посилення ідентифікування власної продукції. Цей процес є неможливим без застосування технологій брендінгу.

77. Лазаренко В. И. Маркетинговий аналіз органічного ринку агропродовольственої продукції в країнах ЄС та України. *Економіка АПК*. 2019. № 5. С. 106–114.

78. Ларіна Я. Веган-споживач як перспективний сегмент ринку органічної продукції. *Маркетинг в Україні*. 2021. № 4. С. 43-45.

Сучасний етап розвитку продовольчих ринків, зокрема, здорового харчування, характеризується вагомими змінами потреб споживачів і виокремленням нових цільових сегментів. Одним з таких сегментів є вегани, кількість яких в останній час швидко зростає за рахунок молоді, що усвідомлює такі потреби.

79. Ларіна Я. Мотиви споживання органічних продуктів та їх вплив на маркетингові рішення. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 27-35.

У статті розглянуто ключові мотиви споживачів органічної продукції. Наведено характеристики споживачів органічної продукції. Виявлено невідповідність між ставленням до органічних продуктів і фактичною поведінкою.

ною споживачів та стримуючі фактори, що призводять до такого ефекту. Визначено тенденції щодо обсягів продажу і споживання органічної продукції. Запропоновано основні напрями маркетингу органічної продукції.

80. Лівінський А. І. Державне регулювання, сертифікація виробництва та реалізація органічної продукції в Україні. URL: <https://organni.com/realisation-organic-production-ukraine/> (дата звернення : 10.01.2022).

81. Лоянич Н. Органическая одежда - новый модный тренд или must have? *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 51-52.

Тренд на органику уже несколько лет будоражит весь мир. Все мы привыкли/пропитались маркетингом к органическим продуктам питания, эко-косметике, но что насчет одежды из органических тканей? Проблемы современности, связанные с заботой об окружающей среде и защитой человеческих прав приводят к тому, что потребители чаще обращают внимание на сырье, из которого изготавливается одежда, а также на условия, в которых она создается.

82. Маркевич Л. С., Подолянчук О. А. Понятійний апарат терміну "органічна продукція" та напрями її обліку. *Агросвіт*. 2020. № 4. С. 99–104.

У статті проведено дослідження думок науковців з питань виробництва та обліку органічної продукції. Досліджено різні погляди вчених щодо визначення поняття "готова продукція" з метою визначення змісту досліджуваного терміну. Досліджено нормативно-правове регулювання органічного виробництва та визначено, що виробництво органічної продукції пов'язане з переходом від звичайного виробництва до виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану економіки на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

Розкрито пріоритетні напрями стратегії розвитку аграрного сектора економіки в сфері органічного виробництва. Представлено класифікацію органічної продукції. Розкрито завдання системи обліку органічної продукції сільськогосподарських підприємств. Підтверджено необхідність розширення об'єктів обліку та системи формування даних щодо виробництва та реалізації органічної продукції для цілей управління різних груп користувачів інформації.

83. Махновець М. Органічна продукція – курс на експорт! URL: <https://business.dia.gov.ua/en/cases/eksport/organiczna-produkcia-kurs-na-eksport> (дата звернення: 15.12.2021).

84. Мельник В. Органічне виробництво. *Наше птахівництво*. 2020. № 5. С. 16-18.

В цій статті йдеться про європейські тенденції у виробництві органічної продукції птахівництва та збільшення попиту на здорову продукцію.

85. Милованов Є. В. Правові засади регулювання органічного виробництва в країнах ЄС. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 117-125.

86. Нигматова Е. С. Теоретические основания понятия рынка органической сельскохозяйственной продукции. *Агросвіт*. 2017. № 15-16. С. 62-76.

87. Огляд органічного ринку України (2019). URL: <https://organicinfo.ua/infographics/ohliad-orhanichnoho-gynku-ukrainy-2019/> (дата звернення: 16.12.2021).

88. Олійник В. Спотикачі для "органічного" виробництва. *Агроіндустрія*. 2018. № 10. С. 50-52.

Про перешкоди органічного виробництва в Україні з економічної точки зору.

89. Органічне виробництво: виготовлення, маркування, продаж. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Органічне_виробництво:_виготовлення,_маркування,_продаж (дата звернення: 15.12.2021).

90. Органічний ринок ягід: де шукати стабільний попит. *Ягідник*. 2019. № 4. С. 28-32.

91. Палехова Л. Маркетинг органічної продукції: Контекст відповідального споживання і виробництва. *Маркетинг в Україні*. 2021. № 3. С. 26-29.

Сучасний етап розвитку аграрних підприємств характеризується стійкою тенденцією до нарощування виробничих потужностей, диверсифікацією виробництва, пошуку новітніх форм і методів господарювання та виробничих альтернатив. Органічне виробництво є одним із найперспективніших альтернативних методів господарювання, що спрямований на економічне зростання.

92. Перезовова І., Мінакова С., Мінакова О. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. *Маркетинг в Україні*. 2021. № 2. С. 58-59.

Сучасний етап розвитку аграрних підприємств характеризується стійкою тенденцією до нарощування виробничих потужностей, диверсифікацією виробництва, пошуку новітніх форм і методів господарювання та виробничих альтернатив. Органічне виробництво є одним із найперспективніших альтернативних методів господарювання, що спрямований на економічне зростання.

93. Перша Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція "Органічний маркетинг: сучасні технології та перспективи розвитку. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 21-24.

1 жовтня 2020 року відбулася Перша Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Органічний маркетинг: сучасні технології та перспективи розвитку». Дискусія, щодо одного з найбільш актуальних питань сьогодення, маркетингу органічних товарів.

94. Прокопчук Н. Тренди виробництва та споживання органічної продукції тваринництва в країнах ЄС. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 7. С. 4-10.

95. Рожко Н. Я. Стратегії досягнення конкурентних переваг виробників на ринку овочів та фруктів. *Агро-світ*. 2020. № 3. С. 73–79.

У роботі встановлено, що виробники овочів та фруктів пропонують свої товари споживачам різних сегментів ринку, і обґрунтування стратегій досягнення їх конкурентних переваг повинно передбачати передусім дослідження споживчих уподобань. Якщо такі виробники зорієнтовані на масовий ринок, то для нього важливу роль буде відігравати ціна товару та використання стратегії лідерства за витратами. Визначено, що її успішна реалізація можлива насамперед за рахунок виробничих та інформаційних конкурентних переваг, формування партнерських відносин виробника з посередниками. Проведене дослідження свідчить також, що підприємствам необхідно врахувати і світові споживчі мегатренди. Це призводить до того, що деякі українські виробники овочів та фруктів сьогодні уже використовують стратегію диференціації. Її досягнення можливе за рахунок пропозицій на ринку органічної продукції, високого іміджу товарної марки чи вирошування екзотичних овочів та фруктів, поставки на ринок товарів високої якості.

96. 3% земель під органічним виробництвом – ціль України 2030. URL: <https://organicinfo.ua/news/3percent-under-organic-production-2030/> (дата звернення: 15.12.2021)

97. Трофімцева О., Прокопчук Н. Органічний ринок в Україні. *Тваринництво сьогодні*. 2018. № 2. С. 8-13.

98. Трофімцева О., Прокопчук Н., Галашевський С. Органічний ринок в Україні. *Тваринництво сьогодні*. 2019. № 4. С. 4-11.

99. Ходаківська О. Органічне виробництво: світові тенденції та українські реалії. *Землевпорядний вісник*. 2017. № 8. С. 22-27.

100. Шапоренко О. Маркетинг подій (івент - маркетинг), як інструмент успішного просування органічних продуктів та товарів широкого вжитку. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 5. С. 25-26.

На даному етапі розвитку органічного ринку України визначається гостра нестача особливих подій, які викликають зацікавленість у споживачів до відповідних зразків продукції. Останнім часом маркетинг подій (івент-маркетинг), що виконував особливі функції у ролі невід'ємної складової PR, перетворився у самостійний повноцінний вид діяльності, який необхідно вдало використовувати, як повноцінний інструмент просування органічних продуктів.

101. Шувар Б. І. Організаційно-економічне забезпечення ведення органічного сільськогосподарського виробництва : автореф. канд. екон. наук 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Керівник В. В. Липчук. Львів, 2012. 22 с.

102. Юхименко П. І., Бількевич В. В., Машкін Ю. О. Безпечність і якість продуктів харчування та продовольчої сировини на підприємстві. URL: http://www.esonom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/4_2021/15.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

103. Dukhnytskyi B. V. World Organic Market and Ukraine = Світовий ринок органічної продукції та Україна. Економіка АПК. 2019. № 8. С. 88-93.

В цій статті описано ключові характеристики світового органічного ринку на сучасному етапі розвитку з акцентом на показниках виробництва і міжнародної торгівлі, включено інформацію про органічний продовольчий ринок України і його роль у міжнародних галузевих процесах.

Розділ 3.

1 Сертифікація органічної продукції

104. В Україні буде запроваджено власну систему сертифікації органічної продукції, - рішення Уряду URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-bude-zaprovadzheno-vlasnu-sistemu-sertifikaciyi-organichnoyi-produkciyi-rishennya-uryadu> (дата звернення : 10.01.2022).

105. Виробникам органічної продукції продовжили перехідний період до впровадження нової системи сертифікації. URL: https://biz.ligazakon.net/news/204866_virobnikom-organchno-produkts-prodovzhili-perekhdniy-period-do-vprovadzhennya-novo-sistemi-sertifikats (дата звернення : 15.12.2021).

106. Власна система сертифікації підвищить імідж України як виробника органічної продукції. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3166143-vlasna-sistema-sertifikacii-pidvisit-imidz-ukraini-aktivirobnika-organichnoi-produkci.html> (дата звернення : 10.01.2022).

107. Держспоживслужба запроваджує сертифікацію органічного виробництва. URL: <http://pakharenko.ua/>

derzhspozhivsluzhba-zaprovadzhuye-sertifikaciyu-organichnogo-virobnictva/ (дата звернення : 10.01.2022).

108. Дюдяєва О. А., Бреус Д. С., Петухов М. О. Сучасні реалії органічного землеробства в Україні. *Таврійський науковий вісник* . 2016. Вип. 96. Сер. Сільськогосподарські науки. С. 191-197.

109. Загальні правила ведення органічного виробництва. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 4. С. 9-14.

110. Затверджено Порядок сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції. URL: <https://bcdst.kiev.ua/zatverdzheno-poriadok-sertyfikatsii-orhanichnoho-vyrobnytstva-ta-abo-obihu-orhanichnoi-produktsii.html> (дата звернення : 15.12.2021).

111. Карунський О. Й., Воєцька О. Є., Гарбаджі К. С. Розвиток органічного напрямку сільського господарства у світі та його стан в Україні. *Зернові продукти і комбикорми*. 2018. Т. 18. № 3. С. 29-33.

112. Коваленко Т. О. Правове регулювання сертифікації та обігу органічної продукції URL: <http://agro-business.com.ua/agro/u-pravovomu-poli/item/20254-pravove-rehuliuвання-sertyfikatsii-ta-obihu-orhanichnoi-produktsii.html> (дата звернення : 10.01.2022).

113. Коливай В. Корм органік. *Наше птахівництво*. 2021. № 5. С. 26-30.

В цій статті йдеться про органічну відгодівлю птиці.

114. Лівінський А. І. Державне регулювання, сертифікація виробництва та реалізація органічної продукції в Україні. URL: <https://organni.com/realisation-organic-production-ukraine/> (дата звернення : 10.01.2022).

115. Маркування та сертифікація органічної продукції. URL: <https://ilovecheese.com.ua/gurmanam/vidi-siriv/markuvannia-ta-sertyfikatsiia-orhanichnoi-produktsii/> (дата звернення : 10.01.2022).

116. Махновець М. Органічна продукція – курс на експорт! URL: <https://business.diaa.gov.ua/en/cases/eksport/organicna-produkcia-kurs-na-eksport> (дата звернення: 15.12.2021).

117. Мінькова О. Г., Сакало В. М., Горб О. О. Маркування та сертифікація органічної продукції. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 126-135.

У статті наведено основні моделі управління в органічному секторі економіки, зокрема, наголошено на відсутності національного органу з акредитації, що ускладнює державне врегулювання, контроль та моніторинг органічного сільського господарства в Україні. Зазначено, що для вирішення питання захисту органічного продукту вкрай важливим є прийняття державного логотипу та створення відповідного реєстру, які мають зміцнити правове поле діяльності аграрних підприємств.

118. Мраморные стейки, каре ягненка и другие деликатесы от ПСП им. Шевченко. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 6. С. 12-28.

В інтерв'ю з Тарасом Мазуром, директором по животноводству, и Владимиром Метельским, генеральным директором ПСП им. Т.Г.Шевченко освещаются темы органического производства мяса.

119. Найдюк Н. Світ Organic : все, що треба знати про органічні продукти та бізнес на них URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/12/18/669317/> (дата звернення : 09.12.2021).

120. Новый закон Украины об органическом производстве вступил в силу. *Масложировой комплекс*. 2019. № 3. С. 55-56.

121. Обязательная сертификация URL: https://friedman.com.ua/services/razresh-docs/certification-state/sertifikacija-produkcii-sertifikat-sootvetstviya-156/?gclid=EAIaIQobChMI1Pzzp_LW9AIVQY9oCR2nkQC9EAMYAiAAEgJWZPD_BwE (дата обращения: 09.12.2021).

122. Олійник В. Спотикачі для "органічного" виробництва. *Агроіндустрія*. 2018. № 10. С. 50-52.

Про переходи органічного виробництва в Україні з економічної точки зору.

123. Органік Стандарт – 10 років лідерства та надійності URL: <https://organicstandard.ua/ua> (дата звернення: 10.01.2022)

124. Плаксюк Л. Відкриваємо нові горизонти: особливості сертифікації органічного тваринництва. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 5. С. 16-23.

125. Правове регулювання виробництва органічної продукції URL: <http://pochaiv-rada.gov.ua/novyny/pravove-regulyuvannya-vyrobnytstva-organichno-produktsi/> (дата звернення: 10.01.2022)

126. Про внесення зміни до розділу XI «Перехідні положення» Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»: Закон України від 14.07.2021 №1649-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1649-20#n2> (дата звернення: 15.12.2021)

127. Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970 : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 р. № 1032. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

128. Про затвердження форми заявки на внесення до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 30.01.2020 № 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-20#Text> (дата звернення: 15.12.2021).

129. Про нові правила сертифікації органічного виробництва та продукції URL : <https://agropro.club/articles/pro-novi-pravila-sertifikatsiyi-organichnogo-virobnitstva-ta-produktsiyi/> (дата звернення: 09.12.2021).

130. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10.07.2018 №2496-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення: 15.12.2021).

131. Прокопчук Н. Європейський органічний рух: місце органічного тваринництва та тенденції його розвитку в Україні органічного тваринництва. *Тваринництво сьогодні*. 2021. № 7. С. 8-15.

132. Прокопчук Н. Органічне тваринництво в Україні: status quo та детальні правила. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 1. С. 8-15.

133. Прокопчук Н. Тренди виробництва та споживання органічної продукції тваринництва в країнах ЄС. *Тваринництво сьогодні*. 2020. № 7. С. 4-10.

134. Сертифікаційна компанія «Органік стандарт – Organic». URL : <https://organicstandard.ua> (дата звернення : 09.12.2021).

135. Сертифікація та маркування : про порядок сертифікації органічного сільськогосподарського виробництва. URL: <http://organic.com.ua/sertifikacziya-ta-markuvannya/> (дата звернення : 09.12.2021).

136. Сертифікація органічної продукції для європейського ринку. URL: <https://organni.com/сертифікація-органічної-продукції/> (дата звернення : 12.01.2022).

137. Список міжнародно акредитованих органів акредитації URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2020/01/Certification-bodies-Ukraine_EU-Regulation-1235_updated_2021.pdf (дата звернення : 11.01.2022).

138. Стандарти та сертифікація. Архіви. URL: <https://organicinfo.ua/sectors/standards-certification/> (дата звернення : 11.01.2022).

139. Схвалено Порядок сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції. URL: <https://vetif.gov.ua/1713-shvaleno-poriadokk.html> (дата звернення : 10.01.2022).

140. Триснюк В. М., Демиденко О. О. Удосконалення процедури управління ризиками органічної продукції. *Стандартизація. Сертифікація. Якість*. 2019. № 6. С. 58-64.

Авторський покажчик

А

Андрєєва Н. 1
 Артеменко Л. Б. 2
 Артиш В. І. 3, 59

Б

Білик Р. 4
 Білоткач І. А. 60, 61
 Бількевич В. В. 57, 102
 Боліла С. 62
 Болтик Н. П. 16
 Бреус Д. С. 13, 72, 108
 Бунзяк Н. Я. 64

В

Вдовиченко А. В. 6, 64
 Восцька О. Є. 18, 111

Г

Галат Л. М. 67
 Галашевський С. 8, 68, 98
 Галич О. А. 29
 Гарбаджі К. С. 18, 111
 Герасименко Ю. С. 9, 10
 Голованова М. 69
 Гончаренко Н. 11
 Горб О. О. 28, 117
 Горлова О. Д. 58
 Грановська В. Г. 12, 70

Д

Демиденко О. О. 140
 Добровольська К. 19, 76
 Дудар В. Т. 71
 Дудар Т. Г. 71
 Дюдяєва О. А. 13, 72, 108

Є

Ємцев В. 15
 Ємцева Г. 15

Ж

Жукова Я. 4
 Жукорський О. М. 16

І

Ігнатенко М. М. 33

К

Калініченко А. В. 29
 Каменєва З. 69
 Камінська А. І. 75
 Карунський О. Й. 18, 111
 Коваленко Т. О. 112
 Ковальчук С. 19, 76
 Козловцев В. 1
 Коливай В. 20, 113
 Кравчук І. І. 21
 Кузняк Б. Я. 22

Л

Лазаренко В. И. 77
 Ларіна Я. 78, 79
 Лівінський А. І. 80, 114
 Лоянич Н. 23, 81
 Ляйбер Ф. 24

М

Маркевич Л. С. 82
 Махновець М. 25, 83, 116
 Машкін Ю. О. 57, 102
 Мельник В. 26, 84
 Милованов Є. В. 85
 Мінакова О. 92
 Мінакова С. 92
 Мінькова О. Г. 28, 29, 117

Н

Найдюк Н. 119
 Нигматова Е. С. 86
 Новак Н. П. 32, 33

О

Олійник В. 34, 88, 122
 Орликовський М. О. 21
 Остапенко Р. М. 10

П

Палехова Л. 91
 Первозова І. 92
 Петров П. 4
 Петухов М. О. 13, 73, 108

Плаксюк Л. 42, 124
 Подолянчук О. А. 82
 Прокопчук Н. 8, 48, 49, 50,
 68, 94, 97, 98, 131, 132, 133

Р

Рижков О. 51
 Рожко Н. Я. 95

С

Сакало В. М. 28, 117
 Сенишин О. С. 52
 Сухаревська Д. Д. 64

Т

Триснюк В. М. 140
 Трофімцева О. 97, 98

Ф

Фуркевич В. А. 55

Х

Хижа В. 69
 Ходаківська О. 99

Ш

Шапоренко О. 100
 Шкурко Т. П. 56
 Шувар Б. І. 101
 Шумейко О. Т. 71

Ю

Юхименко П. І. 57, 102

Я

Яковчук В. С. 58

Д

Dukhnytskyi B. V. 103

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ВСТУП	5
Розділ 1. Виробництво органічної продукції	11
Розділ 2. Ринок органічної продукції	21
Розділ 3. Сертифікація органічної продукції	30
АВТОРСЬКИЙ ПОКАЖЧИК	36

Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції

Рекомендаційний показчик літератури

Укладач: **Фисенко Інна Анатоліївна**

Редактори: О. Г. Пустова, Д. В. Ткаченко

Комп'ютерний набір: І. А. Фисенко

Дизайн і верстка: Д. В. Ткаченко

Формат Ум. друк. арк.
Тираж ___ прим. Зам. № ___

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

Адреса бібліотеки МНАУ:
54020, м. Миколаїв, вул. Генерала Карпенко, 73

Адреса сайту: lib.mnau.edu.ua